

UNESCO NORGE:

Frisker opp hukommelsen

Det internasjonale registeret for Verdens hukommelse i regi av UNESCO, Memory of the World/MoW, frisker nå opp hukommelsen i Norge.

AV: ESSEN HOFF

DANSKE BIDRAG

- Arkivene til danske handelskompanier
- Arnamagnæan manuskriptsamling
- El Primer Nueva Coronica y Buen Gobierno
- H.C. Andersens manuskripter og korrespondanse
- Toll-registrene fra Østersund
- Linné-samlingen
- Kirkegaard arkivene

SVENSKA BIDRAG

- Astrid Lindgren arkivene
- Emanuel Swedenborg samlingen
- Ingmar Bergman arkivene
- Alfred Nobels familiearkiver

FINNSKE BIDRAG

- Radzwills' arkiver og Niasvich biblioteksamling
- A.E. Nordenskiöld's samlinger

Etter å ha vært nærmest sovende i flere år, vekker den norske UNESCO-kommisjonen nå liv i komiteen som skal vurdere og innstille norske bidrag til listen over dokumentarv «som har spesielt stor betydning for menneskeheten som helhet», på norsk kalt *Verdens hukommelse*.

Til nå har Norge fått akseptert tre bidrag til listen: Lepraarkivene ved Bergen Byarkiv (Medisinsk fødselsregister og Statsarkivet i Bergen), originalmanuskripter til Henrik Ibsens *Et dukkehjem* ved Nasjonalbiblioteket i Oslo og Roald Amundsens filmmateriell fra Sydpolekspedisjonen i 1911.

Det er UNESCOs Internasjonale rådgivningskomité for Verdens hukommelse som vedtar hvilken dokumentarv som skal innlemmes i registeret på bakgrunn av nominasjoner fra det enkelte land.

I Norge er Kunnskapsdepartementet ansvarlig UNESCO-departement med et eget sekretariat. Utenriksdepartementet har overordnet ansvar for norsk politikk overfor UNESCO internasjonalt, med en egen ambassadør ved legasjonen i Paris, hvor UNESCO har sitt hovedkvarter. Alle bidragene skal på sikt gjøres elektronisk tilgjengelig på søkbare plattformer.

– Denne delen av verdensarven har ikke fått like mye oppmerksomhet som den fysiske verdensarven, men hvis man ser hvilken betydning dokumentarven har for verdens hukommelse og hvor sårbar

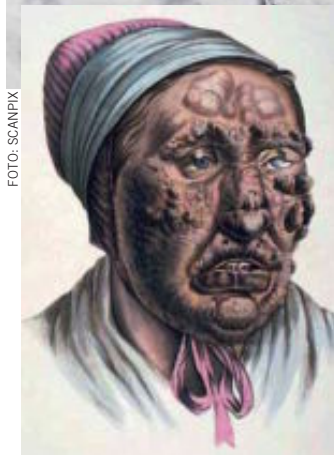

FOTO: SCANPIX

Lepraarkivene ved Bergen Byarkiv (t.v.), originalmanuskripter til Henrik Ibsens (t.h.) *Et dukkehjem* og Roald Amundsens (over) filmmateriell fra Sydpolekspedisjonen i 1911 er Norges tre bidrag til UNESCOs liste kalt *Verdens hukommelse*.

EVIG EIES IKKE DET TEIPTE

– Bidragene skal ha relevans for den universelle allmennheten. Det er både en vid og presis avgrensning. Alle Norges foreløpige bidrag er tydelig innenfor dette kravet, men det skal gjøres et godt stykke arbeid før noen kandidater kan fremmes. En annen, men vel så stor praktisk og teknisk utfordring, er dokumenter produsert og distribuert elektronisk. Dette er medier som endres og kommer i stadig nye versjoner. Her må man være svært årvåken slik at innholdet ikke går tapt, sier hun.

I motsetning til den fysiske verdensarven mener Lian at dokumentene i Verdens hukommelse har et langt mindre turistpotensiale. Det måtte i så fall være vis a vis turister som vektlegger kunnskap og informasjon. Verdens hukommelse ble etablert i 1997 og har per dato 193 objekter fra 76 land.

FLICKR.COM/PHOTOS/SEBASTIAN_BERGMANN

Musikk – et kosttilskudd for sinnet?

Alle vet at vi trenger et allsidig kosthold. Men trenger sansene våre tilsvarende næring, og kan musikk være et kosttilskudd for sinn og sanser?

Margrethe, som har vært på demensposten i snart seks år, er godslig og rolig, men hun er stadig dårligere til beins og ligger store deler av dagen. For avdelingen er hun et stort problem; hun klarer ikke lenger å vaske seg selv, og trenger mye hjelp av pleierne. Margrethe begynner å rope og skrike under stellet, skyve fra seg, slå – alt for å unngå det som tydeligvis plager henne. Vi videofilmer situasjonen og ser at hun tydeligvis har smerter, sannsynligvis er dette nevropatiske smerter utløst av kronisk nervebetennelse som gjør at følelseslegemene i huden bli forvandlet til smertelegemer som igjen fører til smerteimpulser. Alle gruer seg til stellet med Margrethe; hun hyler ved den minste berøring.

For å takle tilfeller som Margrethe har vi begynt å arbeide med en nyutviklet, enkel metode kalt «omsorgssang». Her kartlegger vi systematisk hvilke kjente sanger som gir best respons på pasientene i form av gjenkjennelse, lytting, ro, trygghet og rytmisk respons i kroppen. Vis a vis Margrethe finner vi to sanger som merker seg ut – *Jenter fra Bergen* og *Tango for to*. Alle ansatte må synge disse sangene, og vi setter opp teksten i storskrift på veggen. Grunnen er at sykehjems-beboerne trenger trygghet og stabilitet. Hvis den ene synger i stellet, mens en annen kommer brasende inn to dager etterpå, kan dette skape mer utrygghet og forstyrrelser. Derfor kommer sykepleier Anne Lise syngende inn med *Jenter fra Bergen*. Allerede fra første stund ser vi responsen fra videoopptakene vi analyserer etterpå. Margrethe smiler gjenkjennelsessmil og tar initiativ til kontakt overfor Anne Lise. Hun stryker henne og er med i hele prosessen. Når hun får kluten, begynner hun å vaske seg selv mens hun nynner og rygger og stellet går som en lek. En erfaren hjelpepleier sier: «Vi har hatt flere stell-situasjoner der vi måtte ha tre for å klare det. Men der sangen slår til kan vi i de samme situasjonene klare oss med en – det er helt utrolig». Margrethe selv uttrykker det slik: «Ja, den skulle eg ha! Den trengte eg!», nærmest som om *Jenter fra Bergen* er et vitamin som dekker det daglige næringsbehovet.

Når vi snakker om næring, tenker vi helst på mat. Det vi ikke alltid tenker på, er i hvor stor grad våre sanser trenger stimulering for å være sunne og fungere optimalt. Nyere forskning har også vist dette. Eldre og kronisk syke er særlig utsatt for «sansenes under- og feilernæring». Vitenskapen om riktig sansestimulering er på vei inn i helsevesenet.

Musikk er næring for våre sanser og kan være like viktig for oss som mange av kostens elementer. Musikk kan være et kosttilskudd for sinnet!

Audun Myskja

Lege og mye benyttet foredragsholder om kultur og helse. Driver til daglig klinikken Senter for Livshjelp på Ski. Her har han blant annet fokus på tverrfaglig bruk av musikk i medisin, musikkterapi, terapeutisk lyd, stemmebruk og toning.

DEN NORSKE UNESCO-KOMMISJONEN

Navn	Funksjon/yrke
Vigdis Lian	Leder. Tidligere direktør for Norsk Filminstitut
Laila Fossum	Avdelingsdirektør i Utdanningsdirektoratet
Ragnhild Dybdahl	Avdelingsdirektør i NORAD
Eldrid Njøten Lyng	Lærer og medlem av Utdanningsforbundet
Randi Ertesvåg	Avdelingsdirektør i ABM-utvikling
Reidun Vea	Seksjonssjef hos Riksantikvaren
Cliff Moustache	Kunstnerisk leder ved Nordic Black Theatre
Tom Thoresen	Direktør i Medietilsynet
Kjetil Haanes	Styreleder i Norsk Presseforbund
Eli Skogerbø	Professor ved Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo
Peter M. Haugan	Professor ved Geofysisk institutt, Universitetet i Bergen
Harsha Ratnaweera	Prosjekt- og innovasjonsdirektør i NIVA
Alf Håkon Hoel	Professor ved Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Tromsø
Jan M. Haakonsen	Spesialrådgiver i Forskningsrådet
Jens Kihl	Styremedlem i Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner
Jan Henry Keskitalo	Samisk høgskole